

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАГІСТРІВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Ганна Височанська , Єгорова Інга (ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»)

Сучасний підхід до розуміння парадигми розвитку вищої освіти в Україні включає в себе надбання історії та сучасної педагогіки, соціальне проектування, менеджмент системи освіти, інноваційні підходи до викладання та учіння тощо, Все це дає можливість простежити напрям розвитку новітньої системи вищої освіти в державі ,окреслити цілі, структуру системи, принципи її організації та управління, що, у свою чергу, стає інструментом реформування та адаптації системи вищої освіти до швидкоплинних змін життя. Таку методологію можна назвати творчо-гуманістичною, оскільки центром її є людина, її духовний розвиток, система цінностей. Крім того, нова парадигма, покладена в основу освітнього процесу, наріжним каменем вбачає саме формування моральних та вольових якостей особистості студента, творчої свободи особистості.

В сучасних умовах розвитку освітнього простору, одним із важливих завдань другого рівня вищої освіти є активізація творчого потенціалу майбутніх викладачів, шляхом максимальної орієнтації на творче начало та виділення креативного підходу як одного із сучасних напрямків навчання, що забезпечать підвищення їхньої ефективності.

Творче начало особистості проявляється у постійному прагненні розвиватися, рухатися вперед, досягати досконалості. Звідси поняття *творчого потенціалу* передбачає поєднання двох дефініцій, таких як «потенціал» та «творчість». Розглядаючи поняття «*потенціал*» ми завжди розуміємо його як певні існуючі, наявні сили, запаси, скриті до певного моменту резерви, що включившись у дію дадуть конкретний результат. Розглядаючи «творчість», ряд дослідників (Е. Фромм Г. Олпорт та ін.) характеризують її як специфічну здатність людини, що виступала в ролі творця - дивуватись, пізнавати, відкривати та осмислювати нові горизонти цього світу [1].

Тому *творчим потенціалом особистості* можна вважати сукупність її здатностей, станів та можливостей, набір засобів та прийомів, направлених на вирішення творчих завдань. Творчий потенціал особистості відображає здатність людини до перетворень у будь-якій з соціальних форм життєдіяльності. Його визначають як інтегруючу якість особистості, що характеризує міру її можливостей ставити і вирішувати нові завдання у сфері своєї діяльності, яка має суспільне значення. При цьому результати такої діяльності, оцінені залежно від значущості досягнутої новизни, можуть слугувати показником рівня використання творчого потенціалу особистості. Творчий потенціал характеризується й здатністю людини до саморозвитку, створення нового не тільки в навколишньому світі, а й у самому собі. Формування і ступінь реалізації цієї здатності визначаються рядом зовнішніх і внутрішніх чинників, оптимальністю їх поєднання і узгодженістю в життєдіяльності особистості. Проблема творчого потенціалу особистості складна та багатогранна. Над її розробкою у різних аспектах працювали філософи : Ф.Г. Шеллінг, Л. Фейєрбах, Г.Ф. Гегель, М. Хайдеггер, Й. Хейзінг, О. Шпенглер, В. Вернадський; психологи : С.Л. Рубінштейн, Я.А. Пономарьов, Д.Б. Богоявленська, А.В. Морозов, Дж. Гілфорд, Е.П. Торренс, С. Медник, Р.Мей, А. Маслоу, К.Роджерс. Дослідженню педагогічного аспекту розвитку творчого потенціалу творчості присвятили свої роботи В.А. Кан-Калік, Н.В. Кічук, М.П. Лещенко, С.О. Сисоєва, Л.О. Хомич.

Так С. Сисоєва виділяє такі *психолого-педагогічні умови творчого розвитку особистості магістра*: забезпечення реалізації студентами їх творчих ресурсів та можливостей у навчальному процесі закладів вищої освіти: під час лекцій, на практичних заняттях, у процесі проходження практики, у поза аудиторній роботі тощо; сприяння самовизначенню кожного студента через створення ситуації вільного вибору; залучення студентів до різних видів громадської діяльності; створення атмосфери творчості, партнерства та співробітництва у студентському колективі; демократичний стиль спілкування між студентами і викладачами; створення умов для професійно-педагогічної

самореалізації студентів під час дозвілля; сприяння підвищенню загального культурного рівня студентів; позитивне оцінювання творчої навчальної та практичної діяльності студентів; забезпечення матеріально-технічної бази навчально-виховного процесу [2, с. 218].

Саме тому, під час професійної підготовки в сучасних закладах вищої освіти, зокрема у процесі підготовки студентів магістратури, викладачі повинні оволодіти вмінням забезпечити творчу спрямованість кожного навчального предмету. Проведений нами аналіз навчально-методичного забезпечення дисциплін спеціальності «Освітні, педагогічні науки» на предмет їх релевантності щодо розвитку творчого потенціалу студентів дозволив нам, шляхом теоретичної обробки джерельної бази, віднайти оптимальні психолого-педагогічні умови згідно яким розроблені викладачем програми навчальної дисципліни та навчально-виховні плани, повинні:

- сприяти детальному, поглибленому вивченню найбільш важливих проблем, ідей і тем, які інтегрують навчальні знання із структурами мислення;
- навчитись здійснювати таке творче викладання навчального предмету, яке забезпечить засвоєння базових знань, умінь та навичок і буде забезпечувати розвиток продуктивного мислення, а також формування навичок його практичного застосування, що буде сприяти переосмисленню одержаних знань та генеруванню нових ідей;
- оволодіти вмінням забезпечувати таку організацію навчально-виховного процесу, яка буде поєднуватись з можливістю учнів самостійно одержувати нову інформацію, розвитком вмінь самостійного набуття знань, що буде сприяти формуванню в них потягу до самоосвіти, саморозвитку, самовиховання та самовдосконалення;
- вміти заохочувати ініціативу та самостійність в процесі навчання, виховання і розвитку; навчитись створювати атмосферу психологічної свободи та незалежності, але разом з цим щоб зберігались

взаєморозуміння, взаємоповага і взаємодопомога (якщо цього потребують обставини);

- навчитись створювати умови, які є сприятливими для розвитку свідомості й самосвідомості учнів, розуміння ними взаємозв'язків, взаємозалежностей з іншими людьми, природою, культурою тощо;

- оволодіти вміннями вправління та тренування тих особистісних якостей та задатків, що сприяють подальшому розвитку творчої особистості учнів [3].

Розвиток творчого потенціалу майбутніх викладачів ЗВО включає в себе і організацію роботи в колективі виконавців, прийняття оптимальних нестандартних рішень при наявності різноманітних підходів, знаходження компромісу між різноманітними сценаріями діяльності при любых видах завдань. Звідси, розвиток творчого потенціалу студентів, майбутніх викладачів закладів ЗВО створює міцне підґрунтя у процесі структурування знань, озброює дієвими знаннями та вміннями для розвитку здатності до орієнтування та активності у тих змінах, що відбуваються повсякчас у нашому світі.

1. Ильин Е.П. Психология творчества, креативности, одаренности. СПб., 2009. 448 с.
2. Сисоєва С. О. Педагогічна творчість : монографія / С. О. Сисоєва. К. : Каравела, 1998. 150 с.
3. Сисоєва С.О. Основи педагогічної творчості вчителя : навчальний посібник. К. : ІСДОУ, 1994. 112 с